

Kulturális-közéleti havilap, harminckilencedik évfolyam

2013 január Tanulmány

Gábor György: „A történelem kirúgta a hónunk alól az intellektuális mankót” – avagy az arc és az ülep fölcserélhető voltának logikája

(Bevezetés a Nagy Abszurdisztáni Enciklopédiába)

„Alulírott törvényszéki orvosszakértők a teljes gyengeelméjűség és vele született kretenizmus állapotában találták a fent nevezett bizottság elé utalt Josef Švejkot, miután az »Éljen I. Ferenc József császár« szavak hangoztatása kellőképpen megvilágította Josef Švejk elmeállapotát, és tökéletesen elegendő volt notórius hülyévé nyilvánításához.”

(Jaroslav Hašek: Švejk)

Prológus

„Alkotmánya szerint liberális volt az ország, de klerikális szellemben kormányozták. Klerikális szellemű volt a kormányzat, de szabadelvű az élet. A törvény előtt minden polgár egyenlőnek számított, de nem mindenki számított polgárnak... Ebben az országban... mindig más csináltak, mint amit gondoltak, vagy másképp gondolkoztak, mint ahogy cselekedtek.”

(Robert Musil: *A tulajdonságok nélküli ember I. kötet, 1. rész, 8.*)

„... ne figyeljenek oda arra, amit mondok, egyetlen dologra
figyeljenek, amit csinálok.”

(Orbán Viktor, Lovasberény, kihelyezett kormányülés, 2011. szeptember 6.)

Végre megragadom a bőröndömet, lakáskulcs a kézben, amikor megszólal a mobil. A fenébe, éppen most? Berlinbe készülök, késésben vagyok, mint rendszeren, a taxi tíz perce áll a ház előtt. Látom a kijelzőn, P. Szűcs Juli hív, felkapom és darálom: bocs, Juli, rohanok a repülőtérre, Berlinbe megyek, öt nap múlva hívlak. Juli nem adja fel: a januári számunkba kéne írnod, a téma: Abszurdisztán. Juli, Berlinben erre nem lesz időm – menteketőzöm –, igazán sajnálom... Berlin ideális hely erre – folytatja rendületlenül –, eszedbe fog jutni valami, gondolkozz, aztán ha hazajössz, hívjál. Utazz jól! Kösz – mondom, de Juli már nincs is a vonalban.

Berlinben sűrű hóesés, a Ku'damm fényárban úszik, a Brandenburgi kapu előtt magas, karcsú hanukia, s egy testes fenyőfa párba rendeződve emlékeztet a közelgő jeles napokra, este a Staatsoperben Gidon Kremer-koncert.

Európa szellemi centruma és Abszurdisztán között beláthatatlan a távolság.

Expozíció

„lefedt ajkú, hepciás és hibbant agyú,
kiskorában fejre ejtett, nyakán lopótököt hordó,
logikához nem konyító, klinikai, reménytelen, bukfencező,
egyformán ön- s közveszélyes, seggfejű és ripacskodó,
sutasággal vihogtató, bogaras és elmebajos, örülteket felülmúló,
báva, dőre, olvadtagyú, hasbeszélő SZÍNBOLOND!”

(*Rabelais – Faludy: Gargantua I. kötet, 2. könyv, XXXVIII. fejezet*)

A Gemäldegalerie-ben idősebb Peter Bruegel 1559-ben készült képe, a „Flamand közmondások” előtt állok. A festmény megannyi közmondásba, szólásba, példázatba rejtett „kor-enciklopédia”, a népi bölcsesség „aranyága”. Ámde a kép mégsem a felhalmozott tudás komolyan vételéről szól, épp ellenkezőleg: a zseniális németalföldi mester travesztál. A középkori bolondünnepe (*festa stultorum*) karneválszerű kavalkádjával visszajára fordít mindent, a kővé dermedt dogmákat és tekintélyeket, a szentesített szabályokat és kánonokat lerombolja, s nevetség tárgyává teszi. A népi humor a hivatalos kultúrával és ceremóniákkal, a fennálló renddel, a hierarchikus viszonyokkal, a hatalmi kiváltságokkal és normákkal számol le. A groteszk látásmód az adott világ paródiája, s a látványból fakadó „ellenzéki” nevetés tilalomfák ledöntéséhez vezet. Éppen úgy, ahogy Bahtyin írta a középkori karneváli nyelvezettről: „A karneváli nyelv valamennyi formáját és szimbólumát a változás és a megújulás pátosza, az uralkodó igazságok és hatalmak viszonylagos voltának vidám tudása hatja át. Jellegzetessége a »megfordítás«, a »visszajáró«, a »fonákjáró« látás logikája, a fönt és lent... az arc és az ülep fölcserélhető voltának logikája, a különböző paródiák és travesztiák, lefokozó és profanizáló átfogalmazások, a csúfolódó fölmagasztalás és rangfosztás.”¹

Bonyodalom

„...egy párttagnak azonban, ha felszólítják, hogy valamilyen politikai vagy erkölcsi véleményt alkosson, képesnek kell lennie olyan automatikusan fecskendeznie a kifogástalan nézeteket, ahogy a géppuska szórja a golyókat. Képessé teszi erre a gyakorlat, szinte vaktában használható eszközüül szolgál a nyelv...”

(George Orwell: 1984. Függelék)

De vajon milyen „ellenkarneváli” nyelvezetnek nevezhető az, amelyben a hatalom maga képezi meg önnön paródiáját? Milyen „újbeszél” az, amelyet nem pusztán arra szánnak, „hogy szűkítse a gondolkodás területét”,² hanem amely egyúttal önmaga kétségbevonhatatlan abszurditásának folytonos nyelvi reprezentációja, saját képtelenségének lingvisztikailag alátámasztott bővített újratermelése és nyílt, mindenki számára hozzáférhetővé tett manifesztációja? A paralogikus-kriptoszakrális nyelvezet persze – egyrészt – használójáról árulkodik, de másrészt „belső akkulturációs” helyzetet teremt. Jól érzékeltte ezt a kiváló filológus, Victor Klemperer, aki a náciizmus nyelvi képződményeit elemezve fogalmazta meg a szemantikai és szemantikán túli átlényegülés igazi veszélyét: „A győztes nyelvét... nem lehet büntetlenül beszélni, az ember belélegzi és már aszerint is él.”³ Az abszurd politikai beszéd elhatalmasodása egy idő után már nem a politikai abszurdról rántja le a leplet, hanem domesztikálja, háziasítja és familiárisává, elfogadhatóvá teszi az abszurd politikai gyakorlatot. Az „őrült beszéd” a „van benne rendszer” látszatát teremti meg, az összetartozás pszeudo-vallásos hitétől megtámogatva, s az abszurd beszéden kívülség a másság gyűlöletességét, elutasítását, üldözését és – adott körülmények között – az elhallgattatását von(hat)ja maga után. Vagyis az abszurd nyelvezet az unortodoxiának becézett abszurd gyakorlathoz kelti a normalitás látszatát, miközben „a nyelv politikai instrumentalizálódása”⁴ a „politikai ellenségek konstruálásának”⁵ egyik legfőbb eszközévé válik, kivált az újbeszél nyelvezetét a maga közegébe átültető baráti, a politikai hatalommal messzemenően lojális sajtó hathatós közreműködésével. Ne feledjük: Tartuffe legnagyobb bűne nem az, hogy valóságos gazemberként erényt és erkölcsöt prédikál (ezzel legfeljebb nevetségessé tenné önmagát, de semmiképpen sem ördögivé), hanem az, hogy megtettesült, vagyis testet öltött erényként mint maga az érzékelhető erkölcsösség (akinek ebből következően mindenhez joga van) a vele szemben álló tisztességeseket devalválja sátánivá, diabolikussá.

Tetőpont és krízis

„Übű papa: Van szerencsém közölni önökkel, hogy az ország gazdagítása céljából kiirtok minden nemest, javaikat elveszem... én rendszerváltoztatást csináltam, s betétem az újságba, hogy minden adót kétszer kell megfizetni, és háromszor azokat, amiket még ezután rovak ki. Ezzel a módszerrel ugyanis hamar meggazdagszom, aztán megölök mindenkit, s odébbállok...”

Fegyencek: Éljen a rabszolgaság! Éljen Übű papa!”

(Alfred Jarry: Übű király, vagy A lengyelek, III. felvonás, 2. jelenet; 4. jelenet; A láncra vert Übű, IV. felvonás, 4. jelenet)

Vico a történelemben érvényesülő terv kibontakozásáról beszélt, arról a tervről, amely teljes egészében emberi terv, s éppen ez a garanciája annak, hogy a történelem az emberi megismerés tárgyává válhat. Hume a történelmet az emberi faj szemünk előtt elvonuló nagyszerű, változatos, érdekes látványának nevezte. Kant a históriát az emberi szabadság kibontakozásának tervével azonosította, amelynek célja az emberi ész kifejlődése, s a történelem menete a racionalitás növekedésével, a racionalitás felé való haladással azonosult. Hegel csak az emberi élet történetét tekintette történelemnek, amely – ebből fakadóan – kizárólag az emberi gondolkodás története. A történelemben minden az emberi akarat révén történik, s benne az emberi ész tervei valósulnak meg. Walter Benjamin a történelem új angyalát a múlt felé forduló, s a múltban összefüggő katasztrófát látó szárnyas lényként írja le, aki előtt égit a romhalmaz, ám a haladás afféle viharként űzi a jövő felé.

Orbán Viktor miniszterelnök a jelen Magyarországnak a történelemhez való viszonyát az alábbi mondattal törekedett szemléletessé tenni: „A történelem kirúgta a hónunk alól az intellektuális mankót.”⁶ Se emberi terv, se nagyszerű, felemelő látvány, sem az ész fokozatos kifejlődése, a racionalitás növekedése, sem az emberi akarat kibontakozása, de még a katasztrófával számot vető, s a jövő felé sodródó angyal is hiányzik. Maradt a hónalj, az intellektuális mankó, s e mankót kirúgó történelem. A miniszterelnök készségesen sietett feloldani a maga okozta többszörös képzavartól terhelt metaforáját: eddig azt hittük – így Orbán –, ha a magyarok olyat tudnak csinálni, mint a nyugat-európaiak, akkor olyan sikeresek lesznek, mint ők. De nem attól lesz jó a magyar külpolitika, ha olyan, mint a nyugati, hanem akkor, ha jól szolgálja a nemzeti érdekeket.

Vagyis adott az intellektuális (értsd: a gondolkodás funkcióin alapuló, az értelemre, észre vonatkozó) mankó (béna, sérült vagy csonka lábú személy támaszául szolgáló eszköz, amelynek felső vége a hónalj alá illeszthető, orvosi segédeszköz, amely nélkül valaki nem tud meglenni, boldogulni), amelyet a történelem (az emberiség, valamely nép, nemzet, ország vagy ennél nagyobb közösség életében történt fontosabb események egymást követő sorozata) kirúgott (vagyis durva, erőszakos cselekedettel, meghökkentő brutalitással), a mozgássérültet még nyomorultabbá, még kiszolgáltatottabbá, még hátrányosabb helyzetűvé tette.

A miniszterelnöki önértelmezést megköszönve hadd összegezzük a fentieket. Magyarország intellektuálisan béna, csonkolt, ezért mankóra szorul. Ám önreflexióra is képtelen módon hajlamos azt hinni, hogy a művelt nyugat kínálta segédeszköz megkönnyíti a dolgát, de téved. A brutális és kegyetlen történelem egyetlen jól irányzott rúgással teszi világossá – legalábbis az ország miniszterelnöke számára, aki a felismerését rögvest megosztja népével –, hogy kizárólag a saját lábunkon kell megállnunk, amely ugyan nincs, vagy legalábbis béna – hiszen ezért volt szükség a mankóra –, de immár segédeszközök nélküli fogyatékoságunk nemzeti érdekeket szolgál.

Csak hogy a mankó nélküli szuverenitásunk mozgásszervi traumája – mondhatni – azeri baltával farigcsált hadilábakon áll. Hiszen ugyancsak a miniszterelnök mutatott rá, hogy „félázsiai származékok”⁷ vagyunk, s ennek az alapvetésnek tudományosan kikezdetlen bizonyítékával a miniszterelnök jobbkéze, Matolcsy György nemzetgazdasági miniszter szolgált, midőn leszögezte: „Mi büszkék vagyunk, hogy Ázsiából jöttünk. Kisgyermekünk fenekén olyan százból harmincon hat hétig kis piros pont van, mint a japán kisgyermek fenekén. Mondták nekem japán tudósok. Én nem tudtam, de japán tudósok mondták... Tehát tárgyalva kínai delegációkkal hetente többször, mindenki azzal kezdi, hogy igen, hát közöttünk van valami mély, mély, mély, mély, talán rokonság is.”⁸

Az aprólékos részletekkel nemigen bíbelődő hanyag elegancia a kékeszürke mongolfoltot valamiféle hat hétig tartó piros ponttal, a japán kisgyermekeket kínai delegációtagokkal keveri

össze, ám a lényeg – a magyar ember ontogenezeise – a fentiek nyomán így is egyértelműen kirajzolódik. A magyar félázsiai származék, akinek perinatális korszakáról csak annyit tudhatunk, hogy vagy altaj sólyom (*Falco cherrug altaicus*), vagy kerecsensólyom (*Falco cherrug*), vagy szirti sas (*Aquila chrisaetus*), esetleg szakállas keselyű (*Gypaetus barbarus*), netán fakó keselyű (*Gyps fulvus*) méhében fogant, de mindenképpen turulban született⁹; csecsemőkorában a fenekén viseli ázsiai rokonságának piros pontban manifesztálódó attribútumát; serdülőkorában a történelem kirúgja a hóna alól az Európától örökölt intellektuális mankót; ifjúkorában a röghöz kötés feudális hagyományából részesedik¹⁰; felnőttkorára mankó nélkül bicegve válik nemzeti elkötelezettségű sikerkovácscsá; s végül időskorára (Kubátov Gábor innovatív nyelvújításának köszönhetően: nyuggerként¹¹) vagy hozzájut a szükséges gyógyszeres terápiájához, vagy sem¹², de megtakarított, majd államilag lenyúlt és „eltözdézett” nyugdíjpénzének immár véglegesen búcsút inthet.¹³ Vagyis elhalálózásakor örököse pontosan fogja tudni, mennyit is ért, mennyit is kóstált a megboldogult nagypapa, nagymama, hiszen Lázár János rendkívüli szociális érzékenységről árulkodó életvezetési útmutatása a kormány szociálpolitikájának vált azóta irányadó mottójává: „Akinek nincs semmije, az annyit is ér. Azt gondolom, aki nem vitte semmire az életben, az annyit is ér. Ezt tudom mondani. Annak annyi az élete. Ez az én véleményem.”¹⁴

Hogy szociális kérdésekben egyébként mennyire irányadó a lázári vezérszólam, azt jól példázza a lassan minimumszinten tengődő pedagógusok iránti különös empátiával viseltető kormányzati kommunikáció, amely a bérkövetelést hol viharos tengeren való konyakrendeléshez hasonlítja,¹⁵ hol kedélyes közvetlenséggel ostobáknak és bohócoknak nevezi a bérkövetelőket,¹⁶ hol pedig a pedagógusok sztrájkkészültségét a tanárok restségének tudja be, mint akik alig várják már, hogy végre ne kelljen tanítaniuk.¹⁷ A magyar pedagógus tehát az alábbiakról ismerszik meg: fú a szél, emeletes hullámok csapkodják a hajótestet, amiközben a bőséges javakban turkászó biológia–földrajz szakos általános iskolai tanárnő csörgő bohócsipkával a fején ül a tengerjáró drinkbárjában, unottan konyakot rendel, s szellemileg kissé leépuult tekintettel maga elé bámulva üdvözült mosollyal konstatálja, hogy ma sem kell bemennie az 5/B-be.

Visszatérve a Fidesz embertani megfigyeléseihez, ugyancsak rendkívüli antropológiai érdeklődésről tesz tanúbizonyságot Deutsch Tamás bámulatos minuciozitással kidolgozott embertani kategóriatáblázata: „Vannak szemét alakok. Vannak aljas emberek. Vannak rosszindulatú örültek. Vannak irtózatos gecik. Vannak gusztustalan rohadékok. És van Gyurcsány.”¹⁸ Deutsch intellektuális nagyságából eközben semmit sem von le pillanatnyi alkotói elbizonytalanodása, midőn egy új, eddig ismeretlen alkategóriára rábukkanva a további pontosítás végett tudós főhöz illő visszafogottsággal és szerénységgel töpreng el, s teszi fel metafizikai mélységeket vizslató meditatív kérdését: „Ki a fasz az a Thomas Melia?”¹⁹ Miközben tehát a férfi nemzőszervnek a fenti személlyel való szimbiózisba hozatala a *Homo erectus* kifejezést új jelentéssel gazdagítja, aközben egyértelműen utal egy eddig ismeretlen antropogénitális alfaj felbukkanására.

Továbbra is szem előtt tartva a magyarság sajátos fejlődéselméleti perspektíváit, megemlíthető még az az igényes, s széles távlatokat kínáló zoológiai alapvetés, amelyből arról értesülhetünk, hogy „Magyarország nem lesz európai elefánt, de remélem lesz megint kelet-európai kistigris (a kelet-ázsiai kistigrisekkel való párhuzam újfent az ázsiai gyökerekre utal – G. Gy.). Aranyos, játékos, de azért lesznek fogai.”²⁰ Örömhír ez a javából, kétszeresen is: Magyarország nem válik eddig ismeretlen mutánsná (vesd össze európai elefánt, tudniillik az állattan eddig csak afrikai és ázsiai elefántokról számolt be), másrészt kistigris lesz belőle, ám semmiképpen sem fogatlan! Csakhogy a miniszterelnök jobbkeze újfent félrenyúlt: a kelet-ázsiai kistigrisek elnevezéssel (*economic tigers*) a világ korántsem az illető kelet-ázsiai országok fogatlan kölyöktigris jellegére kívánt utalni (ennek még értelme sem lett volna), hanem a vonatkozó

országok (Dél-Korea, Tajvan, Hongkong, Malajzia, Szingapúr) apró méretére, elsősorban Kínához vagy Japánhoz képest. De félre a részletekkel, minthogy bőven akad okunk az önfeledt vigalomra, ugyanis a nemzetek versenyében remekül pozicionáljuk magunkat, hiszen ott van Kína, amely „egyetlen országnak tűnik, és az is, de hány kistigris, kisoroszlán, jaguár nő fel benne?”²¹ A miniszteri kvízájátékra adott válaszaikat kérjük folyó hó 30-ig megküldeni szerkesztőségünknek. A borítéokra írják rá az alábbiakat: hány kistigris fér el a tú fokán?

Az Európai Unióval szemben vívott szabadságharcunk – amelynek sikeressége az általunk kiosztott kokik és sallerek²² számából egzakt módon kvantifikálható –, s az európai értékrenddel konfrontálódó magatartásunk legitimitációját genealógiai (származástani) érvekkel alátámasztani kívánó okfejtés kétségtelen nyelvi és tartalmi újdonsága, hogy az argumentáció kvázi természettudományos utalásokkal kíván megfellebbezhetetlenné válni. A „japán tudósok mondták” fordulat ebben a formában persze pusztá tekintélyérveknek sem elegendő, de a pontos utalásokat – műfajából fakadóan – nélkülöző populista szónoki beszédbe rejtve megfelelő környezetben akár hatásosnak is bizonyulhat. Ugyanígy az ősmagyarok kiváló agysebészeti praxisának (valamint gasztronómiai és vendéglátói aktivitásának) mint korokat megelőző tudományos tevékenységnek a felemlegetése hivatott alátámasztani a származásban kódolt és örökölt tehetséget, amely a Kárpát-medence gazdasági és innovációs sikerre ítéltségének egyértelmű és legfőbb garanciája.²³ A továbbiakban már csak egy nyitott kérdés marad: ha a hét vezér közül – teszem azt – Álmos volt az agysebész, Előd a gasztronómiai és Ond a vendéglátóipari szakember, vajon mi lehetett Kund, Tas, Huba és Töhötöm?

Mindeközben a kormányzati géndiagnosztika ellentmondani látszik (vagy éppen kibővílni szándékszik) egy másik humánbiológiai megfigyeléssel, amely szerint „Magyarország a génjeiben egy mezőgazdasági ország. Magyarország hagyományai, ősi ösztönei, genetikai adottságai elsősorban a mezőgazdasághoz kötnek bennünket. Ehhez értünk, ez itt van az ujjunk végében. Ezt pontosan halljuk...”²⁴ Jóllehet az ipari forradalom előtt a legkülönbözőbb népek hozzánk hasonlóan feltételezhetően nem a mozdonygyártást, a szintetikus szerves vegyipart vagy az atomtechnológiát hordozták génjeikben, hanem valamennyien a mezőgazdaságot, mégis az ujjunk végében pontosan hallható mezőgazdaság merész szenzitivitása az atavisztikus földműves, a permanens agysebész vagy törzsökös gasztronómiai hagyománnyal kiegészülve a kontinuos innovációban testet öltő hazai tehetség prefigurációjának, előképének megjelenítését szolgálja, szoros összefüggésben azzal, hogy épp hol, kik előtt, milyen környezetben hangzik el a vonatkozó beszéd.

Vagyis a kormány tagjainak megszólalásai teljes mértékben szituatívvá válnak, ami önmagában még nem baj, hiszen *másként* kell kommunikálni ilyen vagy olyan közegben, ámde a formai eltérés helyére a tartalmi különbözőség, a gyökeresen *mást mondás* lép, mindig a kedves jelenlétnek való maximális megfelelés elementáris vágyától vezérelve. Jó példa erre a felvételi keretszámok körüli sorozatos *mást mondás*: december 5-én a kormányülés az államilag támogatott felsőoktatásban részt vevők összlétszámát 10 480-as főben határozta meg, ám Orbán Viktor december 15-én egy romkocsmában meghitt homályában, a Fidelitas kiválasztottjai előtt már a keretszámok eltörléséről delirált, hogy ezt követően december 18-án Balog Zoltán miniszter a kevésbé kedvelt, de erős nyomást gyakorló, s ezáltal veszedelmes precedensre képes HÖÖK-os és hallgatói hálózatos diákok előtt újra keretszámot emlegetsen, igaz, az előző évi harminchétezres keret negyvenézetresre való felemelésének ígéretével kecsegtetve a hallgatókat. A szűnni nem akaró tüntetésekre válaszként Giró-Szász András kormányzóvivő a széles nyilvánosság számára bejelenti az eldorádói képzeteket keltő (ám az egyetemektől elvont hatalmas összegek miatt realitással aligha rendelkező) ötvenézetres keretszámot, hogy végül a december 20-án közzétett miniszteri határozatból az érintettek számára kiolvashatóvá váljék: 16 szakon (többek között a jogász-, ill. az alkalmazott közgazdász képzésnél) egyetlen

államilag támogatott férőhely sem biztosított.²⁵ Mit hallott ki tehát a különféle megnyilatkozásokból a kormányfő nagyszerűségébe és nemes gesztusába beleajuló fidelitasos lieblich, a további tiltakozásokra és megmozdulásokra kész hallgatói önkormányzat, a nagy számokkal szőnyegbombázott széles nyilvánosság és a valóságosan érintettek szűkebb, semmibe vett és többszörösen félrevezetett köre? A privát narratívák eltérő jellegét az állami narratíva egymásnak is ellentmondó sokfélesége határozza meg.

Egyértelműen és ellentmondást nem tűrő határozottsággal megfogalmazott hivatalos vélemények, állásfoglalások kizárólag az ország sikertörténetével kapcsolatosan hangzanak el. Az ország történelméből kiretusált (vagy alaptörvényileg kiradírozott²⁶) évtizedeket követően az idő múlása a győzedelmes és dicsőséges fülkeforradalom jelére indult el újra, s közvetlenül az üdvtörténet alá rendelt, s permanensen dübörgő szabadságharc szakadatlanlansága ad tartalmat az új világnak. A magyar jelen akár egy „tündérmese”, vagyis fairy tale,²⁷ hogy az ostoba és ellenséges külföldi kételkedők is végre megértsék, s ne csak a fehérorosz elnök, Lukasenko előtt legyen minden világos, aki érzékelvén a kormány elkötelezettségét és buzgalmát, a maga módján szép és kitüntető elismerésben részesítette a hazai állapotokat, midőn így beszélt: a magyaroknak „elegük lett a demokráciából, a piacgazdaságból, és kijózanodtak.”²⁸

„A magyar világnemzet” – szól a pszeudotörténettudományi terminológiával operáló, s azt azonmód hapax legomenonná (olyan kifejezés, amelyre csak egyetlen példa akad) átalakító definíció. Való igaz, a nemzet terminológiáját ideje újragondolni, hiszen a szakkifejezések rettenetes zürzavarában akár azzal is számot kell vetnünk, hogy a barbár és kozmopolita nyugati világban egyesek netán még Konrád Györgyöt is képesek magyarnak tekinteni – panasolja mikrofonba az alaptörvénybe foglalt Magyar Művészeti Akadémia nagy hatalmú elnöke, Fekete György, aki egyúttal azt is világgá kürtöli, hogy „fütyülök a demokráciára”.²⁹ A művészeti akadémia elnökének fütyülését az akadémia fütyülőkórusa kíséri, *diminuendo* (zen. fokozatosan fogyatkozva, fokozatosan elhalkulva).

Ami a „tündérmesét” illeti, Pintér Sándor váteszi szavai, miszerint az új kormány megalakulását követő két héten belül a közbiztonság javulása egyértelműen érezhetővé válik,³⁰ beteljesedni látszanak, csupán néhány veszélyes filozófusbűnöző rontja az ország kriminalisztikai statisztikáját: minden hájjal megkent elvetemült gazemberek, akik Platón fordítanak magyarról magyarra,³¹ s akiknek bandavezére – amiként ezt Budai Gyulától tudjuk – eszeveszett tette ragadtatta magát. Az elszámoltatásért felelős kormánybiztos a tőle megszokott intellektuális magaslatból, s az eme magaslatához adekváтан illeszkedő tündöklő verbalitással az alábbi elítélő nyilatkozatot tette közzé: „A Heller Ágnes csinálta Nitz (értsd Nietzsche – G. Gy.) Lukás (értsd Lukács – G. Gy.) Heidegger munkásságát.”³²

S ugyancsak tündérmesébe illeszkedő módon emlékeztetett miniszteri válaszában Balog Zoltán, az oktatásért és a kultúráért felelős miniszter arra, hogy Wass Albert, Szabó Dezső és Nyírő József (helyesen Nyirő József – G. Gy.) mellett a Nemzeti Alaptantervbe került Uz Bence is,³³ aminek csak örülhetünk, egyúttal várjuk az Alaptanterv további kiegészítését Baradlay Richárd, Esti Kornél, Édes Anna, muszáj Herkules és a disznófejű Nagyúr írói munkásságával.

Deus ex machina

„Ám ha a lónak, ökörnek, oroszlánnak keze volna,
s festeni tudna kezük, s vele azt tennék, mit az ember,

akkor a ló is a lóra, ökör meg ökörrre hasonlóan
mintázná meg az isteneket, testük meg olyannak
alkotná, amilyen formát épp önmaga hordoz.”

(Xenophanész, 169. töredék)

„Aki politikára adja a fejét, annak tudnia kell olvasnia a jelekből. A jelekből olvasás képessége a kormányzáshoz nélkülözhetetlen. Aki kormányoz, tudja, hogy mindennek rendelt ideje van. A jelekből tudja, mikor van ideje a szólásnak és mikor van ideje a hallgatásnak. Ma Szent Mihály napján szólok Önökhöz.”³⁴

Orbán Viktor politikusi ars poeticája a fenti idézetből félreérthetetlenül kirajzolódik. A politika fundamentálisan korántsem a racionális elemzéseket és megfontolásokat, valamint az ésszerű érdekegyeztetéseket és pragmatikus kompromisszumokat követő racionális tettek és cselekedetek térénuma. A politika a misztikus és enigmatikus jelek és összefüggések felismerésének, a transzcendens üzenetek olvasatának *technéje*, s a (jó) politikus – ennek megfelelően – profetikus képességekkel megáldott és küldetéstudattal bíró kiválasztott, jeleket olvasó és rejtett üzeneteket meghalló szakrális személyiség, sámán, mediátor ég és föld között.

Orbán már a korábbiakban is igyekezett egyértelművé tenni, hogy „nekem az országot kell építenem, kis o-val, az országot – ami a magyar nemzet e világi országa –, és nagy O-val is, az országot, Isten országát, és ez a magasabb rendű célja és értelme annak, amit teszek.”³⁵ Orbán politikusi pályafutását, valamennyi szándékát és tettét, akaratát és elképzelését transzcendens megbízatás legitimálja. Bensőséges hasonlaltal teszi ezt egyértelművé a bizánci-teokratikus jellegű udvartatás legfőbb ideológusa, Láncki András: „Orbán az a Gulliver, akit a szárnalmas liliputiak kis madzagjaikkal a földhöz kötik.”³⁶

A szárnalmas liliputiak, a földi léthez láncolt törpék felett magasan szárnyaló, az immanenciától elrugaszkodott „felülről jövő akarat” – egyfelől – semlegesít és annullál minden az övével ellentétes törekvést vagy gondolatot, s a vele szembe fordulókat, mint a Legfőbb Jó (*Summum Bonum*) megtestesülésével dacolók nem is lehetnek mások, csak a Legfőbb Rossz (*Summum Malum*) perszónifikációi. Másfelől azonban saját politikai táborát elkötelezett hívők közösségévé avatja, akik érzelmi-szenzitív, lelki-spirituális azonosulás formájában – a racionális megfontolásokat zárójelbe téve – válnak hű követőivé a magasabb eszmét birtokló felkentjűknek. A politikai diskurzusok és párbeszédnek helyét a szent háború veszi át, amelynek legfőbb tétjét a végső üdvözülés és az örök elkárhozás reménye és fenyegetettsége jelenti.

Orbán rendkívüli missziót teljesít be, amelynek értelme a társadalmi mechanizmusoknak abszolút erkölcsi, spirituális vagy „isteni” (azaz örök) törvényekre való felcserélése, s a hit fogalmának és irányultságának politikai erőforrássá való tétele. 2001-ben még túl általános, valóságos tartalmat alig-alig hordozó kijelentése – egész Európa „nagy történelmi és szellemi kiigazítás”³⁷ előtt áll – mára misztikus-transzcendens tartalmat öltő spirituális gondolattá szélesedett. „Magyarországnak és a magyar szellemnek lehetősége van arra, hogy régi fényében vegyen részt ebben a nagy történelmi és szellemi kiigazításban. Magyarország kimondhatja: nincs szükség arra, hogy új erkölcsi rendszereket fabrikáljunk, akármilyen izmusoknak is nevezve őket. Ehelyett a személyes felelősség elvére épülő, a kétezer éves keresztény erkölcsiség alaptételeire épülő világ megteremtése válik lehetővé a számunkra. Meggyőződésem, hogy Magyarország, a magyar nemzet a saját világát a jó erőinek

mozgósítására építheti, és hozzásegíthetjük egymást ahhoz, hogy mi magyarok milliószám a jó mellett dönthessünk, a rosszra való hajlammal történő térengedés helyett”³⁸ – szót korábbiakban a programatikus célkitűzés, amely mára – egyebek mellett az Alaptörvény Nemzeti hitvallásnak átkeresztelt preambulumban – félreérthetetlen verdiktként ismétlődik meg. Ráadásul a nemzetek sorában Magyarországnak különleges küldetést tulajdonít a kormány első embere, hasonlóképp ahhoz, ahogy a 19. századi Oroszországban a szlavofilek gondolkoztak az Orosz Anyácskáról, amelyre – meggyőződésük szerint – az a sors és feladat szabott, hogy a dekadens, romlott, elidegenedett, mindenből kiábrándult, erkölcstelen, züllött és hitét veszített Nyugatot visszatérítse az üdvözülés krisztusi útjára. Az Orosz Anyácska eme töretlen szándékából és aktivitásából mi magyarok is részesedhettünk a későbbiekben, csak akkoriban már nem az üdvözülés útját emlegették a hittérítők, hanem a vas és acél országába vezető szocializmus útját – arccal a vasútnak.

„Európa és Magyarország számára csak akkor lehetséges gazdasági felemelkedés, ha megtörténik a lelkek és a szívek felemelkedése is. Meggyőződésünk, hogy Európának a nemzetek nélkül nincsen szíve, kereszténység nélkül pedig nincsen lelke”³⁹ – hangoztatta hitvallását a miniszterelnök a minap a magyar törvényhozás házában. Ennek megfelelően tudatosan – ugyanakkor a blaszfémiával határos módon – újtestamentumi források (*Lukács 15,3; János 10,1-16*) mentén a Megváltóval azonos Jó Pásztor példázatát idézi, kiemelve és egyértelművé téve, hogy „a politikus... pásztor”.⁴⁰ Orbán Isten szolgájaként így válik Mózes redivivusszá, törvényhozóvá és törvényalkotóvá, aki az idők jeléből olvasván tudja, hogy „új törvények világa közeledik”, s azonmód közkinccsé teszi az új világ első parancsolatát. „Aki tud olvasni a jelekből, láthatja: új törvények világa közeledik az európai kontinens felé. Ennek a formálódó új világnak az első parancsolata így hangzik: az erősek egyesülnek, a gyengék széthullanak.”⁴¹ Az Aranyborjú körül tobzódó, bálványokkal paráználkodó, s az egyiptomi húsfazékhoz visszavágyódó nép eközben szünni nem akaró reménykedéssel vár a maradék kilenc parancsolat orbáni kinyilatkoztatására.

Igaz, a végső idők küzdelmei, az örök béke és boldogság birodalmához elvezető szent háború még előttünk áll. A miniszterelnök a bibliai Jelenések könyvére (*Jelenések 12,7–9*) hivatkozva idézi fel Mihálynak és angyalainak a sárkány és angyalai ellen vívott apokaliptikus küzdelmét, amelynek végeztével a földre vetették a nagy sárkányt, aki maga az ördög, s aki tévútra vezeti az egész világot. Orbán a biblikus textus lényegét az alábbiakban ragadja meg: „A sátán számára nem maradt hely, mert Mihály, aki a szeretet, a szolgálat és a derű, nem hagyott neki. Mármost helyet.”⁴²

A fenti kép azok számára válik teljes értékűvé, akik előtt nem titok, hogy Orbán Viktor egy 2005-ös adventi beszélgetés során Balog Zoltán református lelkész (ma a Nemzeti Erőforrás Minisztériumának minisztere) és Balás Béla kaposvári püspök társaságában az alábbi konfessziót tette: „keresztény családba születtem – mondta Orbán Viktor –, rendes nevem is van, nemcsak az, amit önök ismernek, ez az alázatot nélkülöző Viktor. Megkeresztelték, fölvettek e keresztény közösségbe, elsősorban a nagyszüleim ragaszkodásának eredményeképpen. A keresztlevelemben a Mihály név is szerepel. Ez nem olyan rossz kombináció, ha belegondolok. (*Balog közbeveti: Győztes Mihály arkangyalra gondolsz...*)”⁴³

A győztes Mihály világot rengető harcáról is megemlékeznek – meglehetősen sejtelmes módon – a miniszterelnök: „Nem ismerjük a harc eszközeit, nem ismerjük a harc körülményeit...”⁴⁴

Nos, nekünk azóta már volt alkalmunk megismerkedni a *Győztes Mihály* harcának eszközeivel és körülményeivel.

Epilógus

„...a címszavak egymást magyarázzák; következésképp a nomenklatúra sehol sem okoz nehézséget.”

(D'Alembert: *Az Enciklopédia tájékoztatója*)

Munkánkat korántsem tartjuk bevégezettnek. Megragadva a kivételes alkalmat, a készülő Nagy Abszurdisztáni Enciklopédia (NABENLOP) szerkesztőinek az alábbi címszavak további kidolgozására teszünk szerény javaslatot:

unortodoxia; felcsúti futballakadémia, plagizálás; stadionépítés; alkotmányozói iPad; álamfői tárogató; lelátói szotyolázás, Közgép; tandíj-ontológia (nincs, de van); nyugdíjpénztár-ontológia (van, de nincs); Videoton; békemenet; 2/3 mint origó és abszolút szám; Médiatanács; romkocsmák félhomályában merengő állástalan diplomások; NENYI, Alaptörvény asztala (asztalszolga); keresztényüldözés; család; nemzeti konzultáció; regisztráció; fülkeforradalom (és szabadságharc); kipateroltuk (az IMF-et); ülkök és várokok (az IMF-re); Terrorelhárító Központ és a bekapcsolt mikrofonok; riporter keresztetik (Obersovszky Péter és Hajdú Péter); szoborállítás; szobordöntés; Kósa Lajos és Kálmán Olga; Tarlós István és Kálmán Olga; írói hamvak az aktatáskában; védett madarak (erdei szalonka) kilövése; balneológia; Alaptörvény-festészet; dinnyekartell; magyar kóla; Országgyűlési Őrség; frekvenciapályázat; oldalszámozás; az emberek embere; Kerényi Imre; Budai Gyula; oszt jónapot.

Jegyzetek

1 Mihail Bahtyin: *François Rabelais művészete, a középkor és a reneszánsz népi kultúrája*. Budapest, 1982, Európa Könyvkiadó, 17.

2 George Orwell: *1984*. Budapest, 1989, Európa Könyvkiadó, 330.

3 Victor Klemperer: *A harmadik birodalom nyelve*. Budapest, 1984, Tömegkutató Kutatóközpont, 200.

4 Reinhart Koselleck: „Ellenségfogalmak”. In: *Az ellenség neve* (szerk. Szabó Márton), Budapest, 1998, Józsefvárosi Műhely Kiadó, 22.

5 Murray Edelman: „Politikai ellenségek konstruálása”. In: *Az ellenség neve* i. m. 88–123.

6 Nagyköveti értekezleten elmondott beszéd, 2012. augusztus 22., Budapest.

<http://www.kormany.hu/hu/ministerelnokseg/hirek/magyarorszag-sikeresen-kezeli-a-valsagot>

7 VOSZ kibővített elnökségi ülése, 2012. július 26. <http://www.youtube.com/watch?v=yZnjlNU0J0c>

8 Hódmezővásárhely, 2012. november 16.

http://mandiner.hu/cikk/20121116_matolcsy_kenyszeruen_koran_jott_forradalmarok_vagyunk

9 Orbán Viktor Ópusztaszeren elmondott szoboravató beszéde, 2012. szeptember 29.

10 <http://www.origo.hu/itthon/20121219-giroszasz-andras-kormanysozovo-bejelentese-a-felsooktatas-atakalakitasarol.html>

11 <http://www.nepszava.hu/articles/article.php?id=410730>

12

http://www.portfolio.hu/gazdasag/egeszsegugy/reagalt_szocska_nem_a_megtakaritas_a_cel_2.177074.html

13 http://hvg.hu/gazdasag/20120326_magannyugdijpenztarak_allam_vagyonkezeles

14 Hódmezővásárhely, a városi közgyűlésben elmondott beszéd, 2011. március 19.

15 http://indavideo.hu/video/Giro-Szasz_Konyakot_rendelnenek_a_pedagogusok

16 http://hvg.hu/itthon/20100907_hoffmann_rozsa

17 http://nol.hu/belfold/balog_zoltan_elnezest_kert_egy_a_pedagogusokat_erinto_mondataert

18 http://hvg.hu/itthon/20110729_deutsch_twitter_dajcstomi

19 http://index.hu/belfold/2011/07/27/deustch_ki_a_fasz_az_a_thomas_melia/

20 VOSZ kibővített elnökségi ülése, 2012. július 26. <http://www.youtube.com/watch?v=yZnjINU0J0c>

21 Uo.

22 Orbán Viktornak a Fidesz-kongresszuson elmondott beszédéből, Budapest, 2011. július 2.

<http://videa.hu/video/hirek-politika/fidesz-kongresszus-2011-beszed-hirado-pHRvc0Lt4UsSHmG>

23 Wekerle Sándor Üzleti Főiskola, 2011. november 19. http://index.hu/video/2011/11/20/matolcsy_gyorgy_a_wekerle_sandor_uzleti_foiskola_konferenciajan/

24 MAGOSZ ceglédi gyűlése, 2012. október 14. http://orbanviktor.hu/beszed/vege_a_kulfoldiek_termofoldszerzesenek_es_a_zsebszerzodeseknek

25 http://atv.hu/cikk/20121222_igy_fordult_meg_a_kormanyzati_kommunikacio

26 http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100425.ATV

27 CNN-interjú Matolcsy Györggyel, 2012. június 6. <http://www.youtube.com/watch?v=899BDrH5ITI>

28 http://nol.hu/kulfold/lukasenko__magyarorszagnak_elege_lett_a_demokraciabol

29 http://index.hu/video/2012/11/30/futyulok_erre_a_demokraciara/

30 <http://www.youtube.com/watch?v=s4220xJr4wg>

31 http://mno.hu/migr_1834/milliokert_forditottak_magyarrol_magyarra-160040

32 http://www.galamus.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=48347:ket-jol-ismert-tetel-a-filozofusperhez&catid=71:a-napi-apro&Itemid=109

33 <http://www.parlament.hu/irom39/08997/08997-0001.pdf>

34 Orbán Viktor ópusztaszeri szoboravató beszéde, 2012. szeptember 29.

<http://szabad-europa.blogspot.hu/2012/10/orban-viktor-pusztaszeri-beszede-turul.html>

35 Rab László: Orbán Viktor tanúságtétele. In: *Népszabadság*, 2006. december 21. Lásd még <http://plebania.net/kephangtar/?op=view&zid=259>

36 *A hatalom a mélyben meg sem rezdült* (Seszták Ágnes interjúja Láncki Andrással), in: *Magyar Nemzet*, 2007. május 17.

37 Elhangzott a Keresztény Értelmiségiek Szövetségének szegedi kongresszusán, 2001. április 20.

http://2001-2006.orbanviktor.hu/hir.php?aktmenu=3_3&id=7538

38 Uo.

39 http://hvg.hu/itthon/20121115_Orban_becsi_ersek

40 Orbán Viktor ópusztaszeri szoboravató beszéde, 2012. szeptember 29.

<http://szabad-europa.blogspot.hu/2012/10/orban-viktor-pusztaszeri-beszede-turul.html>

41 Uo.

42 Uo.

43 <http://nol.hu/archivum/archiv-428887>

44 Orbán Viktor ópusztaszeri szoboravató beszéde, 2012. szeptember 29.

<http://szabad-europa.blogspot.hu/2012/10/orban-viktor-pusztaszeri-beszede-turul.html>

Tetszik

3 ember kedveli. Legyél te az első az ismerőseid közül!

Kapcsolódó írások:

1. **Gábor György: A nemzet hitvallása avagy a piac ködképei** Platón a Törvények című munkájának egy helyén annak ad hangot,...
2. **Gábor György: A torokból előtörő fátyla avagy miért különbek az európai tudósok, mint az ázsiaiak?** Közismert körülmény, egyúttal tudományosan igazolt tény, hogy Isten a világot...
3. **Nemes Gábor: Durákia – Dióhéj-történelem** Oroszországnak két nagy szerencsétlensége van: dárogai i duráki” – az...
4. **Demszky Gábor: Személyes történelem** Székely Gábor A neve Pesten fogalom. Nem kell hozzátenni a...
5. **Dalos György: A történelem csapdái** Berlin, 2011. szeptember 5. Nem szabad bízni a forrásokban. Lám,...